W. Söderström'i kirjastusühingu juures kirjandusearvustaja, on a-st 1932 Helsingi ülikoolis soome ja võrdleva rahvaluule uurimise dots., a-st 1935 ühtlasi Soome Kirjanduse Seltsi rahvaluulearhiivi juhataja. Ta on Soome Teaduste Akadeemia ja Kalevala Seltsi liige ja a-st 1938 Õp. E. S-i kirjavahetajaliige. H. on a-st 1929 abielus Elsa Enäjärvi'ga (vt. *Suppl.*). — H. on soome ajaloolis-geograafilise uurimismeetodi rakendajaid aheljuttude alal. Ta väitekiri „Kettenmärchenstudien" I (FFC, nr. 88, Helsingi, 1929) ja selle II osa (FFC, nr. 99, 1932) sisaldavad rohkesti eesti ainestikku. Peale mainitute on H. avaldanud ajakirjas „Suomi" rahvalaulu-uurimusi: „Lohikäärme ja neito" (Helsingi, 1932), „Leikarit" (*ibid.*, 1932), mis viimases töös on käsiteldud samanimelisi eesti ahel-laulu teisendeid, ja suurema teose „Suomalaisen muinaisrunouden maailma" (Helsingi, 1933). H. sulest on ilmunud veel töid Karjala kaebelaulude ja kreeka-katoliku legendide ja müütide kohta. Ilukirjanduse alal on ta avaldanud luuletiskogud „Laulu ihanista silmistä" (Helsingi, 1925) ja „Laulu vaakalinnusta" (Porvoo, 1928). H. on perioodiliste väljaannete „Suomalainen Suomi", *Studia Fennica* ja *Acta Ethnologica* toimetajaid. Ta on tuntud ka hõimutegelasena ja on ms. tegev Soome-Eesti Ühingus (asutatud 1936).

E. Kirj. 1930, nr. 8 (H. T a m p e r e) ja 1934, nr. 1 (E. P ä s s); isikl. jm. saadud andmed. *E. P.*

HABERLAND, Christoph, balti-saksa arhitekt, sünd. jaanuari alguses (ristitud 6. I vkj.) 1750 Riias, sai seals. koolihariduse ja praktilise õppust müürsepatöö alal, õppis ehituskunsti Saksamaal, tõenäoselt eriti Dresdenis, sooritas 1778 meistrieksami Riia müürsepatsunftis, sai s. a. Riia linna ehitusmeistri abiks, hiljemini ehitusmeistriks; surn. 7. IV 1803 vkj. Riias. — Oma aja väljapaistvama balti-saksa arhitektina on H. loomingulaadilt omapäraseim üleminekujärgu esindaja hilisbaroki ja klassitsismi vahel. Ta plaani järgi on ehitatud ka luteri usu Jaani kirik Valgas (alustatud 1787, lõpetatud 1816). See on omapärane piklik polügonaalne, varaklassitsistlik ehitis neljakandilise torniga põhjaküljel — huvitavamaid ja stiilsemaid uusaegseid kirikuid Eestis.

N e u m a n n, Lex.; H. P i r a n g, Chr. H. (Jahrbuch für Bildende Kunst in den Ostseeprovinzen IV, 1910).

A. V.

* **HABERMANN, Eugen,** arhitekt. H-i hilisemaist teoseist on silmapaistvamad ümberehitused Tallinna kinos „Bi-Ba-Bo" ja J. Urla maja Tallinnas (1933) jt. Tema kui eesti moodsa ehituskunsti ühe parema esindaja töid iseloomustavad puhtad ning selged pinnad ja asjalik konstruktiivsus. *A. A-l.*

HACKENSCHMIDT, Georg, maadleja, sünd. 20. VII 1878 vkj. Tartus värvimistöökoja omaniku pojana, lõpetas kohalikus reaalkoolis 4 (3?) klassi, töötas a-st 1895 Tartus K. Lausmann'i, Tallinnas E. Lausmann'i, F. Wiegand'i ja 2 a. Fr. Krull'i (vt. *Suppl.*) masinavabrikus. Olles Tallinna jõustiku- ja rattasõiduklubi liikmeks võitis ta rattasõitjana auhindu. Maadlemise alal sai ta õpetust Tallinnas treener A. Andruškevitš'i käest. Esinenud 1896 Tartus rahvapeol jõumehena ja tõstnud korraga üles 10 meest, sai ta kohe üle Eesti tuntuks. H. siirdus 1898 Peterburisse, kus dr. V. Krajevski ja Peterburi atleetika seltsi treeneri E. de Paris' juhatusel harjutades osutas suuri edusamme. Ta omandas 1898 Viinis amatöörina Euroopa esimaadleja tiitli ja ja 1901 elukutselisena Viinis ja Pariisis maailmameistri tiitli; ta esines a-st 1902 suure eduga kreeka-rooma maadluses ja ameerika vabamaadluses mitmel pool Inglismaal, Euroopa mandril, Austraalias (a-st 1904) ja Ameerikas. 1908 ja 1911 toimusid H-l maailmameistri Frank Gotch'iga Chicagos võistlused, mis on hinnatud spordiajaloos suurimaiks vabamaadluse alal. Ent viimast, ainsat oma paljudest nimekaist vastaseist ei suutnud H. võita. Põlvevigastuse tõttu loobus H. 1911. a. maadlemisest. H. on maailmakuulsuselt kõrvutatav G. Lurich'iga ja K. Aberg'iga (vt. neid), keda ta aga elukutselisena võistlusil pole kohanud. Ta on avaldanud raamatu eluviiside kohta „The Way to Live" (London, 1908), milles leidub ka H-i biograafia, maadlusõpetuse „Complete Science of Wrestling" (*ibid.*, 1909; tõlgitud ms. ka vene keelde) ja teosed: „Entthronung des Hirns" (Leipzig, 1932), „Man and Cosmic Antagonism to Mind and Spirit" (London, 1935), „Self-Improvement" (*ibid.*, 1937), „Attitudes and their Relation to Human Manifestations" (*ibid.*,

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 80